

Отговорите на задачите от 1. до 33. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. В кой от редовете е допуснатата правописна грешка?

- А) падпъдък, пъстърва, пързалка
- Б) обосновавам, опрощавам, обогатявам
- В) свежест, прелест, тежест
- Г) изсичам, изскачам, изследвам

2. В кой от редовете НЕ е допуснатата правописна грешка?

- А) пустош, пушилка, поlover
- Б) уместен, свестен, користен
- В) малчалив, страхлив, избухлив
- Г) безспорен, безспирен, безпокоен

3. В коя от подчертаните думи е допуснатата правописна грешка?

Немислейки (А) за опасността, непознатият (Б) рискува и спаси момчетата, които нехайно (В) бяха пренебрегнали забраната да не влизат (Г) в морето при мъртво вълнение.

4. В кое от изреченията е допуснатата правописна грешка?

- А) Вървахме повече от час през тъмната гора.
- Б) Първият железен мост е построен през XVIII век.
- В) Огнеборците няколко дни гасят горящи стърнища.
- Г) Дясната врата на автомобила не може да се отвори.

5. В кое от изреченията НЕ е допуснатата правописна грешка?

- А) Поетът овековечаваша смелите дела на достойните личности.
- Б) Той е безскруполен човек – не подбира средствата, за да осъществи егоистичните си амбиции.
- В) Възстанието беше жестоко потушено.
- Г) Той се беше отчуждил от всички и живееше в усамотение.

6. В коя от подчертаните думи е допуснатата граматична грешка?

Тя не удържа (А) на своята (Б) дума и в последния момент каза за подготвената изненада на всекиму (В), когото (Г) среща.

7. В кое от изреченията е допуснатата граматична грешка?

- А) Туристите попаднаха в малък квартал, чийто къщи изглеждаха необитаеми.
- Б) Стотици студенти подкрепиха искането за повишаване на стипендиите.
- В) Гледах изгрева, мислейки за настъпващия труден ден.
- Г) Госпожице, Вие сте предприели тази стъпка доброволно и по вътрешно убеждение.

8. В кое от изреченията НЕ е допуснатата граматична грешка?

- А) Толкова беше шумно, че не можеше да се разбере кой на кой говори и въобще някой слуша ли говорещия.
- Б) Във вечерната здрач се показа голяма двуетажна сграда с небоядисана фасада.
- В) Българска национална телевизия обявява конкурс за написване на проект за младежко предаване.
- Г) Единството между думи и дела превръща твореца в пример за достойно гражданско поведение.

9. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Светът е оцелял, защото се е смял.
- Б) Трудно е да се харесаш на всички.
- В) Това може да разбере, само който го е преживял.
- Г) Следващите няколко часа минаха като в мъгла.

10. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Управлението на Давид и на приемника му Соломон е известно в еврейската история като Златен век, когато е построен първият храм, наречен Соломонов.
- Б) През следващите десетилетия с енергия, получавана от водноелектрическите централи ще разполагат много малко региони по света.
- В) За да се ограничат вредните въздействия на човека върху природата е нужно международно сътрудничество в световен мащаб.
- Г) Въпреки че противникът ги превъзхождал нито един от войниците на Момчил не трепнал, не сложил оръжие, нито пък помислил да побегне от бойното поле като страхливец.

11. При коя двойка отношението между думите е различно от отношението между думите в другите двойки?

- А) влак – гара
- Б) трамвай – спирка
- В) самолет – небе
- Г) кораб – пристанище

12. Коя от посочените думи е синоним на думата *благодарен*?

- А) възпитан
- Б) любезен
- В) внимателен
- Г) признателен

13. В кой от посочените редове думите НЕ са синоними?

- А) поличба – знамение
- Б) раболепен – угоднически
- В) покруса – скръб
- Г) себичен – придирчив

14. Срещу кой от фразеологизмите НЕ е посочено правилно неговото значение?

- А) Сизифов труд – безсмислени, безплодни усилия
- Б) от Адам и Ева – много отдавна
- В) Ахилесова пета – слабо, уязвимо място
- Г) Троянски кон – въображаем враг

15. Коя от посочените творби е балада?

- А) „Майце си”
- Б) „Хаджи Димитър”
- В) „Левски”
- Г) „Градушка”

16. От кое Ботево стихотворение са следните стихове?

*Кажми ми, кажми, бедний народе,
кой те в таз робска люлка люлее?*

- А) „Към брата си”
- Б) „Майце си“
- В) „Елегия”
- Г) „В механата”

17. Пробуждане според едноименната глава от романа „Под игото” на Иван Вазов означава:

- А) приемането на идеята за националноосвободителна борба
- Б) идейния прелом у чорбаджи Марко
- В) пораждането на любовното чувство у Рада
- Г) отрезвяването на народа след погрома на въстанието

18. Кое от посочените твърдения е вярно?

- А) Пенчо Славейков поставя началото на българския символизъм.
- Б) Поемата на Вазов „Градушка” разкрива страданията на селяните, причинени от природните стихии.
- В) Хаджи Смион е герой от повестта „Чичовци” и от романа „Под игото”.
- Г) Ирина и Ния са персонажи от романа „Тютюн” на Димитър Димов.

19. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно?

- А) Разказът „Последна радост” на Йордан Йовков разкрива сблъсъка между мирновременния живот и войната.
- Б) Скъсаната броеница в разказа „Шибил” на Йордан Йовков е символ на изгубеното доверие.
- В) „Задушница” е разказ за войната като изпитание на човешките ценности.
- Г) Монологът на героя в началото на одата „Левски” задава идейно-философския план на целия цикъл „Епопея на забравените”.

20. В кой от редовете посочените заглавия са на двете части от книгата „Бай Ганьо”?

- А) „Бай Ганьо във Виена” и „Бай Ганьо тръгна по Европа”
- Б) „Бай Ганьо прави избори” и „Бай Ганьо се върна от Европа”
- В) „Бай Ганьо тръгна по Европа” и „Бай Ганьо пътува”
- Г) „Бай Ганьо тръгна по Европа” и „Бай Ганьо се върна от Европа”

21. Кой от посочените герои НЕ е от повестта „Гераците”?

- А) Павел
- Б) Петър
- В) Божан
- Г) дядо Корчан

22. В коя от посочените творби *мъглата* е метафоричен образ на житейската безперспективност?

- А) „Зимни вечери”
- Б) „Градушка”
- В) „Спи езерото”
- Г) „Заточеници ”

23. В коя от посочените творби се откроява естетиката на експресионизма?

- А) „Cis moll” на Пенчо Славейков
- Б) „Зимни вечери” на Христо Смирненски
- В) „Българският език” на Иван Вазов
- Г) „Септември” на Гео Милев

24. Кой от образите в романа на Димитър Талев „Железният светилник” въплъщава идеята за свободната творческа личност?

- А) Стоян Глаушев
- Б) Рафе Клинче
- В) Климент Бенков
- Г) Аврам Немтур

25. Какво е подчертаното изразно средство?

а тиранинът върлува...коли, беси, бие, псува...

- А) оксиморон
- Б) градация
- В) сравнение
- Г) хипербола

26. Как се нарича изразното средство, което свързва в една смислова цялост две взаимно изключващи се понятия?

- А) парадокс
- Б) алегория
- В) оксиморон
- Г) хипербола

27. В кой ред има излишно понятие?

- А) символ, сравнение, метафора
- Б) завръзка, кульминация, развръзка
- В) ода, балада, елегия
- Г) разказ, роман, поема

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 34. включително):

Когато си купуваме пакет сол в магазина, едва ли се замисляме как е произведен този така ценен за нашата трапеза продукт. Натриевият хлорид, познат още като готварска сол, е вещество с химическа формула NaCl. От древността хората са разбирали огромното значение на солта за живота на Земята. През древността солта е особено ценна стока и дори е била използвана като разменна монета. Била е символ на престиж заради трудното си добиване. Наричана е бяло злато. Градове като Залцбург (на немски Salz означава сол) дължат благосъстоянието си на търговията със сол.

По нашите земи сол се добива още от V в. пр. н. е. край бреговете на Черно море. Извличането на морска сол е най-старият начин за добив. При него водата от морето се прехвърля в плитки басейни, където се изпарява на слънцето. Солта остава на кристали на дъното на басейна и може да се изгребе. Според историците солниците са съществували още преди основаването на Поморие – около V в. пр. Хр. Благодарение на този поминък районът бързо се е замогнал. Заради солниците древният Анхиало е бил ябълка на раздора

за останалите черноморски колонии. За него дори е била обявена война между Месемврия (Несебър) и Аполония (Созопол).

Днес наследниците на местните солари са изградили в Поморие уникален музей на солта на открито. По конвенцията на ЮНЕСКО такива музеи се наричат още открити пейзажи. Дотрети няколко години в България единственият музей на открито беше само Етнографският комплекс „Етъра” край Габрово. В демонстративната част на поморийския музей на открито на площ от около 20 дка са включени истински инсталации. Те представят на живо производствения цикъл, който от древността е запазил една и съща технология. Туристите може да наблюдават целия процес, при който солта се извлича и се преработва по древна анхиалска технология. Посетителите на музея могат на живо да наблюдават различните етапи от добива на сол, да разговарят със соларите и да усетят автентичната атмосфера от миналото.

28. Текстът е:

- А) институционален
- Б) художествен
- В) разговорен
- Г) научнопопулярен

29. Коя е темата на текста?

- А) Химическите свойства на натриевия хлорид
- Б) Производството на сол през вековете
- В) Технологиите за добиване на сол
- Г) Музейното дело по Черноморието

30. Кой израз НЕ е използван в текста за назоваване на солта?

- А) готварска сол
- Б) бяло злато
- В) натриев хлорид
- Г) ценна валута

31. С какво значение е използвано фразеологичното словосъчетание *ябълка на раздора* във втория абзац на текста?

- А) причина за конфликти
- Б) повод за празнуване
- В) основание за преговори
- Г) доказателство за богатство

32. Кое от посочените твърдения е вярно според текста?

- А) Древното име на Поморие е Месемврия.
- Б) В древността Созопол е наричан Аполония.
- В) Името, с което е бил известен Несебър през древността, е Анхиало.
- Г) Старото име на Габрово е Етъра.

33. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според текста?

- А) Готварската сол се нарича натриев хлорид.
- Б) По нашето черноморско крайбрежие сол се добива още от V в. пр. Хр.
- В) Днес край Созопол е открит уникален музей на солта на открито.
- Г) В музея на солта може да се наблюдава процесът на извличане и на преработка на сол по древна анхиалска технология.

Отговорите на задачите от 34. до 41. вкл. записвайте в свитъка за свободните отговори!

34.

А) Разделете текста на смислово обособени части. Формулирайте темата на всяка една от тях и я запишете в свитъка за свободните отговори.

Б) В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текста.

35. За всяко празно място изберете най-уместната дума и я запишете срещу съответната буква в свитъка за свободни отговори.

След като археологическите проучвания на Перперикон (А)....., предстои със средства по европейски проект да започнат работа (Б)..... и строители, които ще консервират и (В)..... откритото от (Г).....

А) заработят, станат, приключат

Б) архитекти, иманяри, монаси

В) изнесат, реставрират, разкрият

Г) филолозите, археолозите, геолозите

36. В свитъка за свободни отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

А) съществително име

В трите основни (фонд) на библиотеката се пазят десетки (ръкопис) на няколко (книжовник) от XVIII век.

Б) местоимение

Това може да се случи (всеки), защото (никой) не е застрахован срещу измами.

В) членувана форма

На 6 април 1909 година (Северен) полюс е достигнат от (полярен) изследовател Робърт Пири, на чието име е наречен пролив в (Канадски) арктичен архипелаг.

Г) форма за учтивост

Господин Петров, Вие станахте (известен) с това, че сте (превел) популярния роман.

37. В текста са пропуснати пет запетаи. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите запетаи.

На мястото където се смята че е расло маслиновото дърво послужило за изработване на кръста на който е разпнат Христос днес се намира православният „Манастир на Светия кръст”.

38. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква попълнете местата за писане така, че в двойките да се запази отношението:

А) човек – дом

1. пчела – .....

2. .... – гнездо

Б) епос – роман

1. .... – трагедия

2. лирика – .....

39. Свържете литературната творба с нейния жанр. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

А) балада

„Скрити вопли”

Б) елегия

„Хаджи Димитър”

В) сонет

„Кочо”

Г) ода

„Пловдив”

40. Открийте какви тропи и фигури на езика са подчертаните изрази и ги запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Той беше безстрашив. Той беше готов

сто пъти да умре (А) на кръста Христов (Б),

да гори кат Хуса или кат Симона (В),

за правдата свята да мре под триона.

(Иван Вазов, „Левски”)

41. Прочетете откъса от разказа „Серафим” и коментирайте в обем до 4 страници проблема за безкористното благодеение.

Серафим, гологлав, със сплъстена посивяла коса, седеше на пейката, режеше по малко с една костурка от хляба си и сладко-сладко дъвчеше сухите зальци. Лястовичката, която имаше гнездо в кафенето, трепна с крилете си току пред лицето му, влезе вътре, повъртя се, след туй пак тъй бързо се стрелна навън. Две-три врабчета подскачаха към Серафима и той се пазеше да не мръдне, за да могат да си вземат някоя трохичка. Една жена запърполя с полите си и влезе в кафенето, но Серафим не я погледна[...].

- Значи, сиромашия. Сиромашия до шия, а? Тъй да се каже...

Серафим малко работеше, бавно пипаше, не обичаше да стои празен. Пред къщата на Еня, която беше наблизко, бяха стоварени кой знай кога камъни и както бяха насваляни, тъй си стояха разхвърляни. Серафим ги прибра на едно място и ги нареди. След туй ходи за вода. След туй – поля пред кафенето и премете.

Вечерта Серафим остана на гости на Еня, но отказа да спи в кафенето. Той застана точно по средата на мегдана пред кафенето и там взе да си приготвя легло.

- Че ела барем тука под стряхата бе, българино! - рече му Еню. – Дай си гърба на стената, легни на пейката, ако искаш.

- Не, тук ми е по-добре мене.

- Ще ти духа.

- Нека ми духа. Да ми духа сега, че като умра, няма да ми духа, няма да ми вей ...

Той гледаше Еня и се усмихваше с насълзените си очи. „Страх го е да не го оберат” – помисли си Еню, като забеляза, че Серафим се попива по пазвата. Той го остави да прави каквото си ще, затвори кафенето и си отиде вкъщи.

На другия ден той се забави и късно доде да отвори. Той завари Серафима седнал на пейката и, както вчера, режеше си хляб с костурката и закусваше. Еню се изправи пред него, изгледа го продължително, след туй каза:

- Ти какво си направил?

- Какво съм направил? Никому нищо не съм направил – кротко отвърна Серафим.

- Дал си пари на Павлина, оназ, дете снощи беше тука, дете искаше пари от мене. Аз сега бях у тях, тя ми каза. Как тъй даваш пари на човек, когото не познаваш? Че може да те излъже, може да не ти ги върне.

- Ба, ще ми ги върне тя. Нека заведе мъжа си на болницата, може да му помогнат докторите. А пък моите пари ще ми ги върне. На нас, помежду ни, условието знаеш ли как е? – Когато господ на нея, и тя на мене. Аз не бързам.

Еню прехапа устните си и замълча.

- А палто? С какво ще си купиш палто? – каза той.

- Че нали имам палто? Я го я! – Серафим взе палтото от пейката и го разгъна. – Хубаво си е то, моето палто, нищо не му е ...

Той се усмихваше и леко поклащаше глава, като че броеше кръпките или като че си спомняше нещо. Десет и повече години има, откато се кани да си купи палто. Докато беше млад, каквото изкарваше, изпиваше го. Сега вече не пиеше, защото твърде не беше здрав, но често даваше някому парите си, както беше ги дал тая сутрин на Павлина. Оттогаз на палтото му взеха да се явяват тия големи кръпки от сива аба.

- Хубаво си е то, моето палто – продължи той с някаква особена радост в гласа си. – Аз като го позакърпя пак, ще прекарам с него и тая зима. Пък ако ми е писано, с него може да се представя и пред бога. То там, на онзи свят, туй палто може да ми помогне. Може пък там да ми дадат ново палто, златно, тъй да се каже, скъпоценно ...

Серафим говореше на Еня, но не го погледна. Той пусна палтото на колената си, позагледа се пред себе си и се усмихна.